Raadsvoorstel

Zaaknummer: 81016 / 2026

Onderwerp: verordening Individuele inkomenstoeslag gemeente Maashorst 2027 en intrekking van de verordening Individuele inkomenstoeslag gemeente Maashorst 2022.

Auteur	:	Lydia Beuman, Manon Klarenaar
Team	:	Sociaal beleid
E-mail	:	Lydia.Beuman@gemeentemaashorst.nl
Port.	:	R. Sour

Effect op de begroting
☒Ja ☐Nee

Onderwerp

De Verordening individuele inkomenstoeslag gemeente Maashorst 2027 en intrekking van de Verordening individuele inkomenstoeslag gemeente Maashorst 2022.

Voorstel

1. De verordening Individuele inkomenstoeslag gemeente Maashorst 2027 vast te stellen.
2. De voorgestelde verhoging van de inkomensgrens ter besluitvorming voor te leggen aan de gemeenteraad, onder voorbehoud van vaststelling van de gemeentebegroting 2027 en volgende jaren, waarin de benodigde financiële middelen beschikbaar worden gesteld.

Inleiding

Met de Participatiewet in Balans beoogt het Rijk de bestaanszekerheid van inwoners te versterken en de uitvoering van de Participatiewet te vereenvoudigen. Eén van de onderdelen vanuit deze ontwikkelingen is de wijziging van artikel 36 van de Participatiewet, waarmee het college vanaf 1 januari 2027 bevoegd wordt de individuele inkomenstoeslag niet alleen op aanvraag, maar ook ambtshalve kan verlenen. Deze wijziging biedt gemeenten de mogelijkheid om inwoners die aantoonbaar aan de voorwaarden voldoen automatisch een individuele inkomenstoeslag toe te kennen, waardoor niet-gebruik van de regeling kan worden verminderd. Daarnaast heeft de raad de ambitie uitgesproken om de inkomensgrens van gemeentelijke minimaregelingen te verhogen van 120% naar 130% van het wettelijk sociaal minimum (hierna wsm). Hiermee wordt de doelgroep van deze regelingen uitgebreid en kunnen meer inwoners gebruikmaken van de beschikbare ondersteuning. De individuele inkomenstoeslag is één van deze regelingen. Voor zowel de toepassing van deze bevoegdheid van de ambtshalve verstrekking als de verhoging van de inkomensgrens is aanpassing van de gemeentelijke verordening noodzakelijk. De gemeenteraad is bevoegd om de Verordening individuele inkomenstoeslag gemeente Maashorst 2027 vast te stellen.

Beoogd effect

Door de mogelijkheid van ambtshalve verstrekking ontvangen meer inwoners die recht hebben op een individuele inkomenstoeslag deze ondersteuning zonder dat zij zelf een aanvraag hoeven in te dienen. Daarnaast zorgt de verhoging van de inkomensgrens van 120% naar 130% wsm ervoor dat meer inwoners met een langdurig laag inkomen in aanmerking komen voor deze financiële tegemoetkoming.

Argumenten

1.1 De voorgestelde wijziging brengt de verordening in overeenstemming met de gewijzigde Participatiewet
Met de inwerkingtreding van de Participatiewet in Balans is artikel 36 van de Participatiewet gewijzigd. Vanaf 1 januari 2027 kan het college de individuele inkomenstoeslag niet alleen op aanvraag, maar ook ambtshalve verlenen. De huidige verordening biedt op dit moment niet de mogelijkheid om de individuele inkomenstoeslag ambtshalve te verlenen. Om aan te sluiten bij de gewijzigde wettelijke systematiek en om duidelijkheid te bieden over de uitvoering van zowel aanvragen als ambtshalve verleningen, wordt de gemeenteraad voorgesteld een vernieuwde verordening Individuele inkomenstoeslag gemeente Maashorst 2027 vast te stellen.

1.2 De definitie van peildatum wordt geactualiseerd voor toepassing bij zowel aanvragen als ambtshalve verleningen
In de huidige verordening is de peildatum gekoppeld aan de datum waartegen een aanvraag wordt ingediend. Bij ambtshalve verlening ontbreekt echter een aanvraag. Omdat de peildatum bepalend is voor onder meer de referteperiode en de beoordeling van de overige voorwaarden, is een aangepaste definitie noodzakelijk. Voorgesteld wordt de peildatum te definiëren als de datum waartegen wordt beoordeeld of belanghebbende voldoet aan de voorwaarden voor verlening van de individuele inkomenstoeslag. Hiermee wordt de definitie geschikt voor zowel verlening op aanvraag als ambtshalve verlening.

1.3 De voorgestelde wijziging draagt bij aan toegankelijke dienstverlening en het verminderen van niet-gebruik
Ambtshalve toekenning maakt het mogelijk inwoners die aan de voorwaarden voldoen een individuele inkomenstoeslag te verstrekken zonder dat zij hiervoor zelf een aanvraag hoeven in te dienen. Hierdoor worden administratieve drempels verlaagd en neemt de kans af dat inwoners ondersteuning mislopen waarop zij recht hebben.

1.4 De voorgestelde wijziging geeft uitvoering aan het Samenwerkingsakkoord 'Trots op vandaag, werken aan morgen 2026-2030'.
In het Samenwerkingsakkoord 'Trots op vandaag, werken aan morgen 2026-2030' zijn een tweetal ambities opgenomen waaraan de voorgestelde wijziging uitvoering geeft. Ten eerste is opgenomen dat gemeentelijke minimaregelingen waar mogelijk automatisch worden toegekend aan inwoners die daarvoor in aanmerking komen. De mogelijkheid om de individuele inkomenstoeslag ambtshalve te verlenen sluit aan bij deze ambitie en ondersteunt de inzet op het versterken van bestaanszekerheid en toegankelijke dienstverlening. Ten tweede geeft deze wijziging invulling aan de ambitie om de inkomensgrens van de minimaregelingen te verhogen van 120% naar 130% wsm.

1.5 De voorgestelde wijziging leidt tot een evenwichtiger beoordeling van het inkomen.
De huidige systematiek gaat uit van een beoordeling per maand binnen de referteperiode. Hierdoor kan een beperkte overschrijding van de inkomensgrens gedurende één maand ertoe leiden dat geen recht

bestaat op een individuele inkomenstoeslag. Door voor elk van de drie jaren binnen de referteperiode uit te gaan van het gemiddelde inkomen over twaalf maanden wordt voorkomen dat een incidentele inkomensstijging onevenredige gevolgen heeft voor het recht op ondersteuning. Tegelijkertijd blijft het uitgangspunt van een langdurig laag inkomen behouden doordat de referteperiode van drie jaar ongewijzigd blijft.

1.6 Meer inwoners komen in aanmerking voor ondersteuning
Door de verruiming van de inkomensgrens naar 130% wsm kan een grotere groep inwoners gebruikmaken van de regeling. Volgens de recente inkomenseffectrapportage van de gemeente Maashorst opgesteld door onderzoeksbureau KWIZ zal de doelgroep volwassenen met een langdurig laag inkomen toenemen van 952 naar 1.103 huishoudens, dit is een vergroting van 151 huishoudens.

1.7 De Adviesraad Sociaal Domein werkgroep Armoede, Werk en Inkomen staat positief tegenover de verhoging van de inkomensgrens.
De Adviesraad Sociaal Domein werkgroep Armoede, Werk en Inkomen heeft op 18 oktober 2026 schriftelijk advies uitgebracht over de voorgenomen wijziging van de inkomensgrens van de minimaregelingen. De werkgroep staat positief tegenover de verhoging van de inkomensgrens voor ondersteuning van 120% naar 130% van het sociaal minimum. Een dergelijke verhoging kan de financiële bestaanszekerheid van een grotere groep inwoners versterken. Met name voor inwoners die niet of nauwelijks meer kunnen participeren op de arbeidsmarkt, kan dit een belangrijke verbetering van besteedbaar inkomen betekenen. Het advies en de reactie van het college zijn toegevoegd als bijlage.

2.1 De gemeenteraad besluit op 12 november 2026 over de gemeentelijke begroting 2027 en volgende jaren.
De financiële middelen die nodig zijn voor de verhoging van de inkomensgrens naar 130% wsm zijn hierin opgenomen. Om de gewijzigde verordening per 1 januari 2027 in werking te kunnen laten treden, is het noodzakelijk om dit parallel aan het besluitvormingstraject voor te bereiden. Hierdoor kan de gemeenteraad, zodra de financiële middelen beschikbaar worden gesteld, ook tijdig besluiten over de benodigde wijziging van de verordening. Het voorstel wordt daarom gedaan onder voorbehoud van positieve besluitvorming over de financiële dekking.

Kanttekeningen

1.1 Ambtshalve toekenning is slechts mogelijk als het college over voldoende gegevens beschikt.
De individuele inkomenstoeslag kan alleen ambtshalve worden toegekend als het college op basis van de beschikbare gegevens kan vaststellen dat aan alle wettelijke voorwaarden wordt voldaan. Is dit niet mogelijk, dan blijft een aanvraag noodzakelijk. Om die reden wordt de ambtshalve verstrekking in eerste instantie beperkt tot inwoners die algemene bijstand ontvangen van de gemeente Maashorst. Voor deze doelgroep beschikt de gemeente reeds over actuele en betrouwbare gegevens over onder andere inkomen, vermogen en leefsituatie. Op dit moment gaat het om 726 huishoudens met een actief Participatiewetdossier voor levensonderhoud. We gaan onderzoeken of we de doelgroep in de toekomst kunnen uitbreiden. Dit nemen we mee in de evaluatie na het eerste uitvoeringsjaar.

1.2 Niet alle rechthebbenden komen in aanmerking voor een ambtshalve toekenning.
De ambtshalve verstrekking wordt in eerste instantie beperkt tot inwoners die algemene bijstand ontvangen van de gemeente Maashorst. Voor deze doelgroep beschikt de gemeente over voldoende

gegevens om het recht op een individuele inkomenstoeslag zonder aanvraag vast te stellen. Inwoners met een andere inkomenssituatie moeten de individuele inkomenstoeslag daarom voorlopig blijven aanvragen. Hierdoor bestaat het risico dat een deel van de rechthebbenden niet van de regeling gebruikmaakt, terwijl zij hier wel voor in aanmerking komen. Op basis van toekomstige uitvoeringservaringen kan worden beoordeeld of de doelgroep voor ambtshalve verstrekking verder kan worden uitgebreid.

1.3 De wijziging van het inkomenscriterium kan leiden tot een verruiming van de doelgroep.
Door het inkomen niet langer per maand maar per periode van twaalf maanden te beoordelen, kunnen inwoners die eerder vanwege een incidentele overschrijding van de inkomensgrens niet in aanmerking kwamen voor een individuele inkomenstoeslag, voortaan wel aan de voorwaarden voldoen. Hierdoor kan het aantal rechthebbenden toenemen. De omvang van dit effect is vooraf niet bekend.

1.4 De gewijzigde beoordelingssystematiek vraagt aanpassing van de uitvoering en inzet van ambtelijke capaciteit.
De gewijzigde systematiek vraagt niet alleen om aanpassing van werkprocessen en werkinstructies, maar ook om aanpassing van de uitvoeringssystemen en de inrichting van het proces voor ambtshalve verlening. Bij ambtshalve verlening moet de gemeente op basis van beschikbare gegevens actief vaststellen welke inwoners aan de voorwaarden voldoen, deze beoordeling uitvoeren en vervolgens de toekenning en betaling verwerken. Daarnaast blijft maatwerk nodig voor situaties waarin op basis van de beschikbare gegevens niet kan worden vastgesteld of aan alle voorwaarden wordt voldaan. Dit leidt tot extra uitvoeringswerkzaamheden, waaronder het inrichten en controleren van selecties, het beoordelen van signalen en uitzonderingen, het verwerken van beschikkingen en het monitoren en evalueren van de nieuwe werkwijze. De benodigde extra formatie voor de uitvoering van de ambtshalve verstrekking is opgenomen in de programmabegroting 2027.

1.5 De ASD vraagt aandacht voor mogelijke inkomenseffecten van de verhoging
Hoewel de werkgroep positief staat tegenover de verhoging van de inkomensgrens, ziet zij aandachtspunten voor inwoners die meer gaan werken of hun arbeidsuren uitbreiden. Door het geleidelijk wegvallen van toeslagen en inkomensondersteunende regelingen kan een deel van de inkomensstijging worden gecompenseerd. De ASD wijst erop dat de verruiming van de inkomensgrens deze effecten kan versterken. Tegelijkertijd zijn de uiteindelijke inkomenseffecten afhankelijk van de individuele situatie en profiteren huishoudens met een inkomen tot 130% van het wettelijk sociaal minimum juist van een ruimere toegang tot gemeentelijke ondersteuning. De gemeente monitort daarom de effecten van deze beleidswijziging en neemt de uitkomsten mee bij de ontwikkeling van nieuw armoedebeleid wanneer het huidige beleidskader armoede en schulden in 2028 afloopt.

1.6 De noodzaak van verruiming voor de nieuwe doelgroep is niet eenduidig aangetoond.
Uit de inkomenseffectrapportage van de gemeente Maashorst blijkt dat huishoudens met een inkomen tussen 120% en 130% wsm in het algemeen voldoende financiële ruimte hebben om rond te komen binnen het huidige stelsel van landelijke en gemeentelijke regelingen. Er is op basis van de rapportage geen sprake van een aantoonbare structurele financiële problematiek binnen deze inkomensgroep die een uitbreiding van de doelgroep voor inkomensondersteuning noodzakelijk maakt.

Met de voorgestelde verruiming worden de beschikbare middelen ingezet voor een groep inwoners die volgens de uitgevoerde analyse niet behoort tot de financieel meest kwetsbare huishoudens. Hierdoor bestaat het risico dat middelen minder doelgericht worden ingezet en dat de ondersteuning zich minder

richt op inwoners voor wie de financiële noodzaak het grootst is. De verruiming is daarom primair een beleidsmatige en politieke keuze en niet het gevolg van een aangetoonde noodzaak vanuit de inkomenspositie van de betreffende doelgroep. Met het voorstel wordt uitvoering gegeven aan de ambitie uit het Samenwerkingsakkoord 'Trots op vandaag, werken aan morgen 2026-2030' en wordt bewust gekozen voor een ruimhartiger minimabeleid dan op basis van de inkomenseffectrapportage strikt noodzakelijk lijkt.

1.7 Gemeentelijke middelen kunnen ook gericht worden ingezet voor de meest kwetsbare inwoners.
De verruiming van de inkomensgrens vraagt om extra financiële middelen. Vanuit het uitgangspunt dat gemeentelijke ondersteuning primair gericht is op inwoners die financieel het meest kwetsbaar zijn, kan worden betoogd dat beschikbare middelen effectiever kunnen worden ingezet door bestaande regelingen voor de laagste inkomens te versterken of door op andere beleidsmatige keuzes te maken. Tegelijkertijd kan worden beargumenteerd dat financiële kwetsbaarheid niet abrupt eindigt bij een inkomensgrens van 120% wsm. Ook huishoudens met een inkomen tussen 120% en 130% kunnen gedurende langere tijd beperkte financiële ruimte ervaren. Met de verruiming van de inkomensgrens wordt deze groep beter ondersteund en neemt hun financiële weerbaarheid toe.

1.8 De besluitvorming over de verordening loopt vooruit op de definitieve besluitvorming over de financiële dekking.
Met dit voorstel wordt vooruitgelopen op het raadsbesluit van 12 november 2026 over de financiële middelen die benodigd zijn voor de verhoging van de inkomensgrens. Deze werkwijze is niet gebruikelijk, maar is noodzakelijk om de gewijzigde verordening per 1 januari 2027 in werking te kunnen laten treden. Om die reden wordt de wijziging onder voorbehoud voorgelegd en is deze afhankelijk van positieve besluitvorming door de gemeenteraad over de financiële dekking.

Financiële gevolgen

De verhoging van de inkomensgrens van de minimaregelingen van 120% naar 130% van het wettelijk sociaal minimum leidt tot een uitbreiding van de doelgroep en daarmee tot hogere uitgaven voor alle regelingen. De structurele meerkosten hiervoor zijn geraamd op € 50.000 (specifiek de verordening Individuele Inkomenstoeslag) en is onderdeel van het programma 1 Samen wel zijn/Bestaanszekerheid (€ 880.000) van de programmabegroting 2027. In dit gevraagde budget zijn ook middelen opgenomen voor de extra benodigde formatie.

Door deze aanvullende middelen is er binnen het budget voor Bijzondere Bijstand - Individuele Inkomenstoeslag (FCL 66304009) voldoende budget beschikbaar ter dekking van de financiële gevolgen van dit voorstel.

Rechtmatigheid

De gemeenteraad stelt op grond van artikel 8, eerste lid, onderdeel b, en tweede lid, van de Participatiewet bij verordening regels over de individuele inkomenstoeslag. Deze regels betreffen in ieder geval de hoogte van de toeslag en de invulling van de begrippen langdurig en laag inkomen. De voorgestelde verhoging van de inkomensgrens naar 130% en de beoordeling van het gemiddelde inkomen per twaalf maanden binnen de driejarige referteperiode geven invulling aan deze gemeentelijke

beleidsruimte. De inkomensgrens en berekeningswijze moeten daarbij eenduidig in de verordening worden vastgelegd.

Door de wijziging van artikel 36 van de Participatiewet kan het college vanaf 1 januari 2027 de individuele inkomenstoeslag ook zonder aanvraag verlenen. Deze inwerkingtredingsdatum is vastgelegd in Staatsblad 2025, 313. Ook bij ambtshalve verlening moet het college per belanghebbende vaststellen dat aan alle wettelijke voorwaarden wordt voldaan. Naast het langdurig lage inkomen gaat het onder meer om de leeftijdsgrenzen, de vermogensgrens en het ontbreken van uitzicht op inkomensverbetering, beoordeeld aan de hand van de persoonlijke omstandigheden. Bovendien mag in de voorafgaande twaalf maanden geen individuele inkomenstoeslag zijn verleend. Het ontvangen van algemene bijstand is daarom op zichzelf onvoldoende voor toekenning. De aangepaste definitie van de peildatum ondersteunt de beoordeling bij zowel aanvragen als ambtshalve verlening.

Voor de uitvoering mogen persoonsgegevens worden verwerkt voor zover dit noodzakelijk is voor de wettelijke taak van het college, op grond van artikel 6, eerste lid, onder e, AVG, in samenhang met de Participatiewet. Daarbij moeten onder meer doelbinding, minimale gegevensverwerking, juistheid en beveiliging worden gewaarborgd. De bevoegdheid tot ambtshalve verlening geeft geen onbeperkte bevoegdheid om gemeentelijke bestanden te koppelen.

Na vaststelling door de gemeenteraad wordt de verordening bekendgemaakt in het Gemeenteblad. De bekendmaking moet vóór de beoogde inwerkingtreding op 1 januari 2027 plaatsvinden. De intrekking van de bestaande verordening wordt hierop afgestemd.

Duurzame ontwikkeling

Dit voorstel draagt bij aan de volgende Sustainable Development Goals (SDG's):

SDG 1 – Geen armoede
Door de individuele inkomenstoeslag ambtshalve toe te kennen aan inwoners van wie vaststaat dat zij aan de voorwaarden voldoen, wordt het risico op ondergebruik verminderd. Hierdoor ontvangen meer inwoners met een langdurig laag inkomen de financiële ondersteuning waarop zij recht hebben. Hiermee wordt bijgedragen aan het voorkomen en verminderen van armoede.

SDG 10 – Ongelijkheid verminderen
De ambtshalve toekenning maakt de regeling toegankelijker voor inwoners met algemene bijstand die moeite hebben met het aanvragen van voorzieningen. Hierdoor worden drempels in de dienstverlening weggenomen en wordt de kansengelijkheid vergroot.
SDG 16 – Vrede, justitie en sterke publieke diensten
De wijziging draagt bij aan een toegankelijke, betrouwbare en efficiënte overheid. Inwoners die recht hebben op de individuele inkomenstoeslag hoeven niet langer jaarlijks een aanvraag in te dienen, waardoor de dienstverlening wordt vereenvoudigd en de administratieve lasten voor zowel inwoners als de gemeente afnemen.

Communicatie

Er wordt een persbericht opgesteld waarbij inwoners op de hoogte worden gebracht van de nieuwe wijzigingen. Aanvullend wordt er periodiek op andere beschikbare kanalen aandacht gevraagd voor de nieuwe inkomensgrens en de beschikbaarheid van de Voorzieningenwijzer als handig toetsingsinstrument. Hiervoor wordt nog voor het einde van de maand een duidelijke uitlegvideo ontwikkeld. Met deze communicatie inspanningen worden meer inwoners actief verwezen naar De VoorzieningenWijzer, waar zij op een laagdrempelige manier kunnen controleren of zij recht hebben op een van de regelingen (zoals inkomenstoeslag) als ook andere toeslagen.

Kernalinea, te gebruiken voor gemeenteraad en pers

Met dit voorstel vraagt het college de gemeenteraad om de Verordening individuele inkomenstoeslag gemeente Maashorst 2027 vast te stellen. Deze toeslag is bedoeld voor inwoners die langere tijd van een laag inkomen moeten rondkomen. Vanaf 1 januari 2027 kan de gemeente de toeslag automatisch toekennen, eerst aan inwoners met een bijstandsuitkering, zodat zij hem niet meer mislopen. Daarnaast verhoogt de gemeente de inkomensgrens van 120% naar 130% van het sociaal minimum, waardoor naar verwachting ongeveer 150 huishoudens extra in aanmerking komen.

Participatie

De Adviesraad Sociaal Domein (ASD), is om advies gevraagd over de ambtshalve verstrekking van de individuele inkomenstoeslag, de nieuwe manier van beoordeling van het inkomen en de verhoging van de inkomensgrens naar 130%. De werkgroep is positief over alle drie de wijzigingen. Aanvullend adviseert de werkgroep om een progressieve afbouw tussen 120% en 140% te onderzoeken om de armoedeval te beperken, en om bij invoering ook in actieve communicatie en persoonlijk contact te investeren. Het advies en onze reactie is als bijlage toegevoegd.

Uitvoering en vervolg

De verordening wordt op de gebruikelijke wijze gepubliceerd. De verordening treedt op 1 januari 2027 in werking. Voorafgaand aan de inwerkingtreding worden de uitvoeringsprocessen, werkinstructies en systemen aangepast aan de nieuwe werkwijze. Na het eerste uitvoeringsjaar wordt de werking van de nieuwe systematiek geëvalueerd. Daarbij wordt gekeken naar de uitvoerbaarheid, het bereik van de regeling, het aantal toegekende individuele inkomenstoeslagen en de financiële gevolgen van de wijzigingen. Tussentijds vindt er ook controle plaats of de nieuwe werkwijze nog aanpassingen behoeft in de uitvoering.

Bijlagen die onderdeel uitmaken van het besluit

1. Was-wordt-tabel verordening 'Individuele inkomenstoeslag gemeente Maashorst 2027'.

Bijlagen ter informatie

2. Schriftelijk advies Adviesraad Sociaal Domein.
3. Brief reactie op schriftelijk advies van de Adviesraad Sociaal Domein.

Maashorst, 3 november 2026

Burgemeester en wethouders van gemeente Maashorst,

de secretaris,	de burgemeester,
J.A.G.M. van Aaken	J.A. van der Pas